

КОНЦЕПЦІЯ

проекту Закону України "Про відкритість та прозорість здійснення лобіювання в Україні"

Загальна частина

Український народ як носій суверенітету і єдине джерело влади в Україні здійснює свою владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (стаття 5 Конституції України). Основний Закон України гарантує громадянам право брати участь в управлінні державними справами, направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів (статті 38 і 40). Громадяни мають право на інші не заборонені Конституцією та законами України форми і види участі в управлінні державними справами.

Одним з усталених і поширених у багатьох демократичних державах світу механізмів цілеспрямованого впливу громадськості на органи державної влади під час прийняття ними нормативно-правових актів є лобіювання. В Україні лобіювання здебільшого розглядається як позаправова діяльність, що не відповідає його природі.

Лобіювання, що здійснюється за участю усіх суб'єктів лобістської діяльності шляхом цілеспрямованого впливу на органи державної влади, їх посадових і службових осіб з метою прийняття соціально необхідних нормативно-правових актів, є невід'ємною складовою частиною сучасного політико-правового процесу в демократичному суспільстві. Лобіювання виконує функцію організаційного упорядкування плюралізму суспільних інтересів. До того ж лобіювання є особливим механізмом зворотного зв'язку, що дає змогу суспільно оцінити результати реалізації державної політики.

На сьогодні у світовій практиці напрацьований широкий вибір підходів до врегулювання лобіювання. У той же час, найбільш ефективними є ті моделі, які пропонують механізми та інструментарій для забезпечення відкритого доступу до інформації щодо того, хто організовує вплив на органи державної влади, від чийого імені, з якою метою, та, відповідно, з яким бюджетом. Запровадження перехідного періоду щодо поступового введення в дію окремих положень закону стосовно накладання штрафних санкцій і притягнення до відповідальності порушників є одним із ключових факторів ефективності реалізації закону, що має супроводжуватися активною інформаційно-роз'яснювальною кампанією.

Мета та завдання Концепції

Метою Концепції є визначення шляхів врегулювання суспільних відносин, пов'язаних із взаємодією між громадськістю та органами державної влади щодо формування та реалізації державної політики.

Лобіювання – легітимний вплив суб'єктів лобістської діяльності у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб за винагороду або без неї на органи державної влади, їх посадових і службових осіб під час формування та реалізації ними державної політики.

Суб'єкт лобістської діяльності – будь яка фізична особа або представник(и) юридичної особи приватного права, які у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб за винагороду або без неї здійснюють легітимний вплив на визначені органи державної влади, їх посадових і службових осіб під час формування та реалізації ними державної політики. До суб'єктів лобістської діяльності можуть належати представники комерційних, некомерційних організацій та установ, науково-дослідних організацій, навчально-просвітницьких закладів, релігійних та благодійних організацій та фондів.

Лобістська діяльність – діяльність, спрямована на взаємодію із посадовими і службовими особами визначених органів державної влади з метою врахування позиції суб'єктів лобістської діяльності під час формування та реалізації державної політики

Завданнями Концепції є:

- забезпечення реалізації конституційного права громадян брати участь в управлінні державними справами, зокрема шляхом визначення правових основ лобіювання;
- запровадження стимулів для легітимізації впливу громадськості на органи державної влади з метою участі у формування та реалізації державної політики, а також механізмів для забезпечення прозорості та відкритості інформації щодо суб'єктів лобістської діяльності та характеру їх діяльності;
- сприяння активному залученню громадян, інститутів громадянського суспільства та суб'єктів господарювання до процесу прийняття нормативно-правових актів;
- посилення прозорості та ефективності діяльності органів державної влади, їх посадових і службових осіб;
- поступового встановлення комплексного правового механізму здійснення контролю за лобіюванням;
- мінімізація проявів корупції, корупційних діянь і злочинів у сфері службової діяльності у процесі прийняття (участі у прийнятті) органами державної влади, їх посадовими і службовими особами нормативно-правових актів;
- сприяння запровадженню нових наукових і освітніх програм, спрямованих на професіоналізацію лобістської діяльності;
- сприяння створенню відповідних саморегульованих організацій.

Шляхи розв'язання проблеми

Приєднання України до Конвенції ООН проти корупції, Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією та Додаткового протоколу до неї, схвалення Верховною Радою України Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» (№1699-VII), а також схвалення Кабінетом Міністрів України Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні на 2015-2017 роки» зумовлює підготовку і прийняття окремого закону.

У зазначеному законопроекті необхідно передбачити:

- предмет правового регулювання, яким можуть бути будь-які акти чинного законодавства, що становлять суспільний інтерес і не належать до сфер національної безпеки та оборони. На першому сфера реалізації Закону має бути обмежена актами Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади;
- визначення термінів «лобіювання», «лобістська діяльність», «суб'єкт лобістської діяльності», «лобіст», «лобістське об'єднання», «замовник лобістських послуг» тощо;
- визначення мети, завдань, суб'єктно-об'єктного складу правовідносин, визначивши при цьому серед об'єктів лобіювання народних депутатів України, Президента України, посадових та службових осіб Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, апарату Верховної Ради України, Адміністрації Президента України;
- запровадження Електронного реєстру суб'єктів лобістської діяльності із закріпленням за Міністерством юстиції України функцій щодо його розробки та ведення;
- визначення прав, обов'язків та правил добросовісної поведінки суб'єктів лобістської діяльності, а також посадових та службових осіб визначених Законом органів державної влади, передбачивши зобов'язання будь-якої посадової та службової особи визначених Законом органів державної влади взаємодіяти із суб'єктами лобістської діяльності виключно у випадках включення останніх до Електронного реєстру суб'єктів лобістської діяльності;
- право суб'єктів лобістської діяльності, які включені до Електронного реєстру суб'єктів лобістської діяльності, на отримання тимчасової перепустки до адміністративних приміщень Верховної Ради України;
- визначення порядку здійснення державного та громадського контролю за веденням Електронного реєстру суб'єктів лобістської діяльності;
- тестовий період (не менше 3 місяців) ознайомлення учасників правовідносин із структурою, вимогами, а також основними принципами роботи із Електронним реєстром суб'єктів лобістської діяльності;
- перехідний етап щодо встановлення відповідальності учасників правовідносин, пов'язаних з лобіюванням, у разі порушення ними норм Закону.

Очікувані результати

Врегулювання правових основ взаємодії між громадськістю та органами державної влади стосовно здійснення лобістської діяльності дасть змогу:

- оптимізувати діалог між суспільством і державою;
- забезпечити рівні права громадян, інститутів громадянського суспільства та суб'єктів господарювання щодо впливу на органи державної влади, їх посадових і службових осіб під час прийняття формування та реалізації державної політики;
- посилити прозорість та ефективність діяльності органів державної влади, їх посадових і службових осіб, активізувати взаємодію зазначених органів з

громадянами, інститутами громадянського суспільства та суб'єктами господарювання;

- мінімізувати кількість правопорушень, які мають ознаки корупції, корупційних діянь і злочинів у сфері службової діяльності шляхом запровадження комплексного механізму здійснення контролю за провадженням лобістської діяльності.